

**Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI**

Dosya Sayısı: 2015-3-10
Karar Sayısı: 15-08/104-42
Karar Tarihi: 19.02.2015

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Dr. Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR, Fevzi ÖZKAN,
Doç. Dr. Tahir SARAÇ

B. RAPORTÖRLER : Mazlum YALÇINKAYA, Name AKÇA

C. BİLDİRİMDE BULUNAN : Olam International Limited
Temsilcileri: Av. Gönenç GÜRKAYNAK, Av. Ceren ÖZKANLI
Adres: ELİG Lokmanhekim Gürkaynak Ortak Avukat Bürosu,
Çitlenbik Sokak No: 12 Yıldız Mahallesi Beşiktaş/İSTANBUL

- (1) **D. DOSYA KONUSU** : **Olam International Limited tarafından Archer-Daniels-Midland Company'nin kakao işletmesinin devralınması işlemine izin verilmesi talebi.**
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ** : Kurum kayıtlarına 05.02.2015 tarih ve 637 sayı ile intikal eden bildirim üzerine 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 13.02.2015 tarih ve 2015-3-10/Öİ sayılı Ön İnceleme Raporu, Kurulun 19.02.2015 tarihli toplantısında görüşülerek 15-08/104-42 sayı ile karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ**: İlgili raporda özetle; bildirim konusu işlemin
- 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" in 5. maddesi kapsamında bir devralma işlemi olduğu, yine anılan Tebliğ'in 7. maddesi kapsamında ciro eşiklerini aştığından izne tabi olduğu,
 - Söz konusu işlemin 4054 sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun" un 7. maddesi anlamında hâkim durum yaratan veya mevcut bir hâkim durumu güçlendiren ve böylece ilgili pazarda rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran bir işlem olmadığı, dolayısıyla işleme izin verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

- (4) Konu işlem; Olam International Limited (OLAM) tarafından, Archer-Daniels-Midland Company'nin (ADM) dünya çapındaki kakao iş kolunun tek kontrolünün devralınmasına ilişkindir. ADM'nin devre konu kakao iş kolu; ADM'nin dünya sathındaki kakao faaliyetlerine özgülenmiş varlıkların bütünü, öz sermaye payını ve şirketlerini kapsamaktadır. ADM'nin kakao işletmesi bünyesindeki varlıklar sekiz işleme tesisi, on depo, "deZaan®" markası, "UNICAO®" markası, "the Joanes®" markası, dört inovasyon merkezi ve müşteriler gözünde oluşan imajından oluşmaktadır.
- (5) 15 Aralık 2014'te, OLAM ile ADM arasında; OLAM'ın ADM'nin Kakao İşletmelerinin tek kontrolünü devralmasına yönelik bir Esas Satın Alma Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma kapsamında OLAM'ın ADM'nin kakao işletmesinin tek kontrolünü devralması öngörülmektedir. Dolayısıyla, kalıcı bir kontrol değişikliği meydana getiren dosya konusu işlem 2012/3 sayılı Tebliğ ile değişik 2010/4 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in (2010/4 sayılı Tebliğ) 5/1(b) maddesi uyarınca bir devralma işlemidir.
- (6) 2010/4 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre bir birleşme veya devralmanın Rekabet Kurulunun (KURUL) iznine tabi olabilmesi için *"işlemin taraflarının Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL'yi" veya "işlem taraflarından birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun otuz milyon TL'yi" aşması gerekmektedir.*
- (7) Tarafların 2014 yılı ciroları incelendiğinde işlem taraflarının Türkiye ve dünya cirolarının 2010/4 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin (a) ve (b) bendinde öngörülen eşikleri aşması nedeniyle dosya konusu işlemin 2010/4 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi olduğu değerlendirilmektedir.
- (8) Dosya konusu devralma işlemi OLAM tarafından, ADM'nin kakao pazarındaki faaliyetlerini yürüten teşebbüslerin ve bunlara ait varlıkların devralınmasını kapsamaktadır. İşlem tarafları kakao pazarındaki faaliyetleri çerçevesinde genel itibarıyla kakao çekirdeklerinin tedarikini ve kakao çekirdeklerinin işlenerek yarı mamul haline getirilen ürünlerin ticaretini gerçekleştirmektedir.
- (9) Kakao likörü kakao çekirdekleri öğütülerek üretilmektedir. Kakao likörü endüstriyel çikolata yapımında çikolatanın rengini ve tadını veren temel ürün olarak kullanılmaktadır ya da daha ileri işlemlere tabi tutularak kakao yağı veya kakao kekine dönüştürülebilmektedir. Benzer şekilde kakao yağı çikolata üreticileri tarafından kullanılan endüstriyel çikolatanın temel içeriklerinden biridir. Kakao tozu ise kakao yağını üretmek için kullanılan presleme sürecinin yan ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Kakao tozu, kakao yağının kakao liköründen kısmen ayrılmasından sonra elde edilen kakao kekinin öğütülmesi sonucu üretilmektedir. Kakao tozu çeşitli son tüketici ürünlerinde (çikolatalı içecekler, kekler ve bisküviler gibi) kakao tadı eklemek için kullanılmaktadır. Kakao çekirdeğinden elde edilen bu ürünler emtia ürünü olup müşteri ihtiyaçları yüksek oranda standartlaştırılmıştır. Kakao yağı, kakao tozu ve kakao likörü üreticiler tarafından küresel çapta pazarlanan ürünlerdendir.
- (10) Devralan konumundaki OLAM'ın kakao alanındaki faaliyetleri, kakao çekirdeklerinin yetiştirilmesi, üretilmesi, işlenmesi ve dağıtılmasını içermektedir. Dünya çapında Batı Afrika, Andean Bölgesi ve Endonezya dahil olmak üzere birkaç bölgeden kakao çekirdeği tedarik eden OLAM'ın, İngiltere, İspanya, Fildişi Sahili ve Nijerya'da kakao işleme tesisleri bulunmaktadır. Öte yandan, OLAM'ın Türkiye'de kakao çekirdeklerinin

tedariki, işlenmesi ve satışı ile kakao likörü ve yağı satışı alanında bir faaliyeti bulunmamaktadır.

- (11) OLAM Türkiye’de Olam Tarım Ürünleri Yem Maddeleri San. ve Tic. Ltd. Şti unvanlı iştiraki ile faaliyet göstermektedir. Ayrıca, OLAM 2011 yılında, esas olarak fındık işleme ve ihracatında faaliyet gösteren Progıda Grubunu devralmıştır. ADM’nin ise Türkiye’de mukim kakao pazarında faaliyet gösteren herhangi bir iştiraki bulunmamaktadır. ADM’nin kakao likörü, kakao yağı ve kakao tozu satışlarının büyük çoğunluğu doğrudan yapılmakta olup, bir kısmı acenteler ve bağımsız tacirler tarafından gerçekleştirilmektedir.
- (12) Devre konu ADM’nin kakao işletmesi, ADM’nin yağlı tohum işleme iş kolunun altında yer almaktadır. ADM’nin kakao işletmesi, kakao çekirdeklerinin temin edilmesi ve kakao çekirdeklerinin işlenerek kakao likörü, kakao yağı ve kakao tozundan oluşan yarı işlenmiş kakao ürünlerinin üretiminde faaliyet göstermektedir. ADM ağırlıklı olarak kakao çekirdeklerinin işlenmesi ile elde edilen yarı mamulleri gıda işleme sanayisine satışını gerçekleştirmektedir. Bunun yanı sıra, ADM tarafından zaman zaman ihtiyaç fazlası kakao çekirdeklerinin satışı da gerçekleştirilmektedir.
- (13) Bu bağlamda; tarafların dünya sathında kakao pazarındaki faaliyetleri kakao çekirdeklerinin ticareti ile yarı işlenmiş kakao ürünlerinin üretilmesi ve pazarlanması bakımından çakıştığı ifade edilebilir. Yukarıda yarı işlenmiş kakao ürünlerinin üretimi ve kullanım alanlarına ilişkin olarak verilen bilgilerden yola çıkılarak, yarı işlenmiş kakao ürünleri arasında belli bir seviyede arz ve talep ikamesinin bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Bu noktada, yarı işlenmiş kakao ürünlerinin arz ve talep açısından kısmen birbiriyle ikame edilebilir olmasının, söz konusu yarı işlenmiş kakao ürünlerini tek bir ilgili pazar dâhilinde tanımlamaya olanak sağlayıp sağlamayacağı önem kazanmaktadır. Avrupa Komisyonu’nun kakao pazarına yönelik kararlarında; ayrıntılı değerlendirmeler neticesinde kakao tozu, kakao yağı ve kakao likörünün ayrı ilgili pazarlar olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu kapsamda işbu dosya bakımından da kakao tozu, kakao yağı ve kakao likörü pazarlarının birbirinden ayrı pazarlar olarak tanımlanabileceği düşünülmektedir.
- (14) Etkilenen pazar kavramı 2010/4 sayılı Tebliğ’in ekinde yer alan Bildirim Formunun beşinci maddesinde; *“Bildirim konusu işlemden etkilenme ihtimali olan ve a) Taraflardan iki veya daha fazlasının aynı ürün pazarında faaliyette bulunduğu (yatay ilişki), b) Taraflardan en az bir tanesinin bir diğerinin faaliyet gösterdiği herhangi bir ürün pazarının alt veya üst pazarında ticari faaliyette bulunduğu (dikey ilişki) ilgili ürün pazarları”* olarak tanımlanmaktadır. KURUL tarafından kabul edilen “Birleşme ve Devralmalarda İlgili Teşebbüs, Ciro ve Yan Sınırlamalar Hakkında Kılavuz’da ise etkilenen pazarın bulunması koşulunun *“...taraflardan en az birinin Türkiye’de faaliyette bulunması kaydıyla, tarafların faaliyetleri arasında yatay ya da dikey çakışma bulunan herhangi bir ilgili ürün pazarı”*nin mevcudiyeti ile sağlanacağı ifadesi yer almaktadır.
- (15) Bildirim Formunda ADM’nin Türkiye’de kakao yağı, kakao likörü ve kakao tozu pazarlarında faaliyet gösterdiği, OLAM’ın ise Türkiye’ye yalnız çok az bir miktar kakao tozu satışı bulunduğu; herhangi bir kakao yağı veya kakao likörü satışı bulunmadığı belirtilmektedir. Bu çerçevede; kakao tozu pazarı bildirim konu devralma işlemi bakımından yatay etkilenen pazarı teşkil etmektedir. Öte yandan, Tarafların hiçbirisi Türkiye’de kakao çekirdeklerinin temininde ve satışında faaliyet göstermemektedir.

Buna ek olarak, tarafların Türkiye’de herhangi bir dikey tedarik ilişkisi de bulunmamaktadır. Dolayısıyla bildirim konu işlem bakımından dikey etkilenen pazar bulunmamaktadır.

- (16) Pazarla ilişkin üçüncü bir taraftan veri sağlanamamış olup, işlem tarafları mevcut pazar paylarına ilişkin olarak tahminde bulunmuşlardır. Buna göre; OLAM’ın Türkiye kakao tozu pazarındaki pazar payının %(.....)’in oldukça altında, hedef işletme ADM’nin ise 2013 ve 2014 yılına ilişkin pazar payının %(.....) civarında olduğu tahmin edilmektedir. Tarafların pazar paylarına ilişkin beyanları esas alındığında, devralma işlemi sonrasında pazarın rekabetçi yapısında kayda değer bir değişimin gerçekleşmeyeceğini ifade etmek mümkündür. Tarafların Türkiye’ye gerçekleştirdikleri kakao satışı miktarının kendi satışları içindeki ağırlığına bakıldığında; OLAM’ın 2013’te toplam kakao tozu satışlarının %(.....)’ini 2014’te %(.....)’ünü; ADM’nin Türkiye satışları ise 2013 ve 2014 yılında toplam satışlarının %(.....)’sini oluşturduğu görülmektedir.
- (17) Öte yandan, OLAM’ın ve ADM’nin diğer yarı işlenmiş kakao ürünlerinin de küresel ölçekte üretim ve ticaretini gerçekleştirmesi nedeniyle, dosya konusu devralma işlemi sonrasında kakao likörü ve kakao yağı pazarları açısından potansiyel rekabet unsurunun azalacağı değerlendirilebilir. Zira hâlihazırda OLAM diğer kakao ürünleri bakımından ADM ile potansiyel rakip konumundadır. Buna karşılık olarak; yoğunlaşmanın düşük olduğu söz konusu ilgili ürün pazarlarında tarafların Barry Callebaut, Cargill, Euromar, Guan Chong, Indcresa gibi güçlü rakiplerinin bulunması ve bu teşebbüslerin piyasaya erişim açısından eşit koşullara sahip olmasının devralma sonrasında potansiyel rekabet unsurunu canlı tutacak nitelikte olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, söz konusu ürünler niteliği itibariyle büyük ölçüde standartlaştırılmış ve uluslararası piyasalarda işlem görmekte olan tarımsal emtialardır. Bu tür tarımsal emtialarda fiyat, büyük ölçüde küresel arz ve talebe göre uluslararası piyasalarda belirlenmektedir. Dolayısıyla; gerek potansiyel rekabet, gerek ilgili teşebbüslerin görece düşük pazar payları gerekse de ilgili pazarlardaki ürünlerin temel niteliği itibariyle, bildirim konu devralma işleminin pazarın rekabetçi yapısı üzerinde kayda değer bir etki doğurmayacağı düşünülmektedir.
- (18) Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, bildirim konusu işlem sonucunda bir hakim durum yaratılmasının veya var olan bir hakim durumun güçlendirilerek rekabetin önemli ölçüde sınırlandırılmasının söz konusu olmadığı ve bu çerçevede 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi uyarınca bildirim konusu işleme izin verilebileceği sonucuna varılmıştır.

H. SONUÇ

- (19) Bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun’un 7. maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/4 sayılı “Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ” kapsamında izne tabi olduğuna; işlem sonucunda aynı Kanun maddesinde yasaklanan nitelikte hakim durum yaratılmasının veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesinin ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmaması nedeniyle işleme izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.